

**Wydział Dziennikarstwa
Informacji i Bibliologii**
Uniwersytet Warszawski

mgr Robert Brzóska

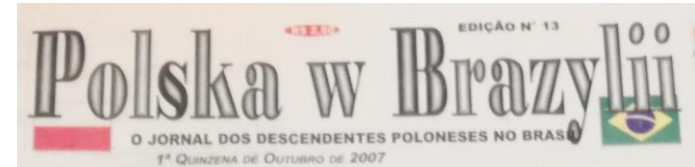
Katyń w prasie Polonii brazylijskiej

Międzynarodowa Konferencja Naukowa *10 lat Polonijnej Biblioteki Cyfrowej* 16-18 listopada 2022 r.

Polska prasa w Brazylii 1943-2017

- Badany okres obejmuje łącznie 73 roczniki
- W tym czasie ukazywały się 32 tytuły
- Jedynie w 5 poruszono badaną tematykę
- Łącznie znaleziono 170 artykułów
- W tym 1 artykuł w języku portugalskim
- Oraz 1 wiersz
- W 18 rocznikach nie stwierdzono żadnego artykułu

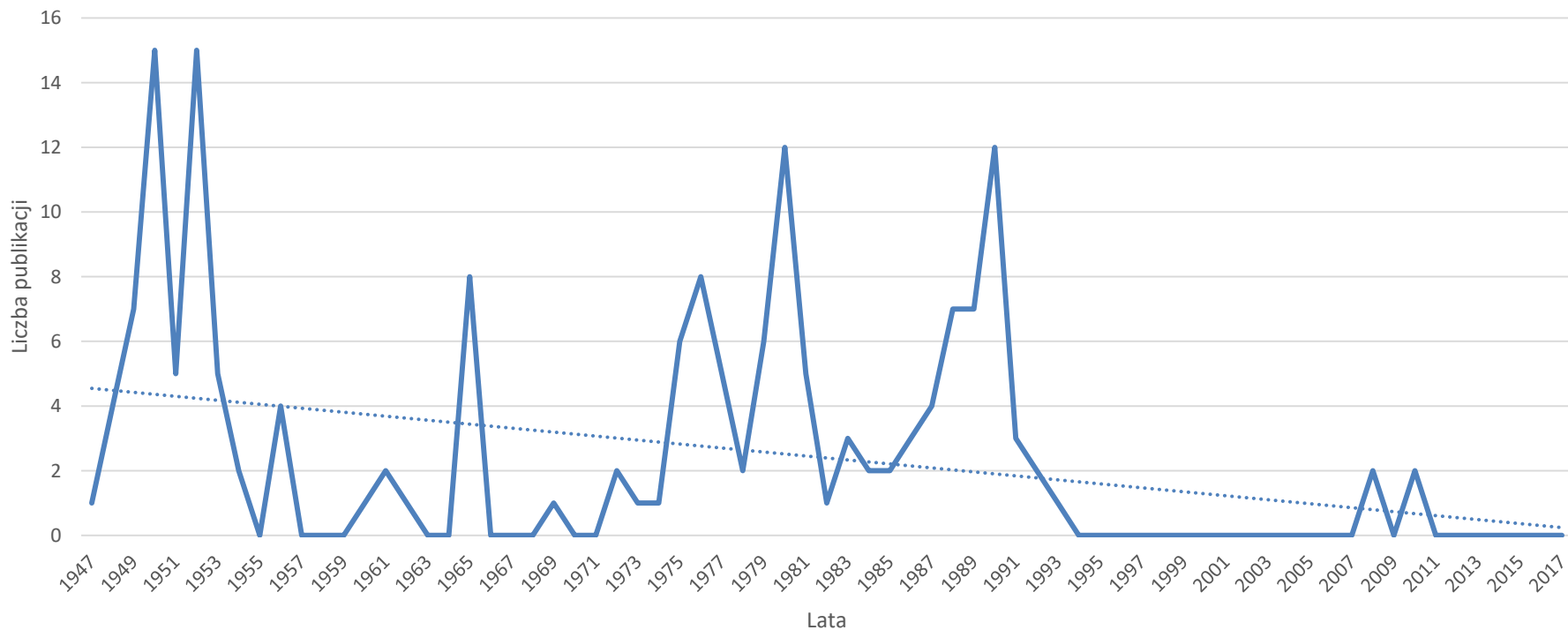
- Ukazujący się w latach 1920-1999
- 1994-1999 pod nazwą „NOWY LUD” jako dwutygodnik
- Pismo dominujące na rynku
- Ponad 93% wyszukanych artykułów
- Przeszukano 53 roczniki
- Łącznie 2379 numerów

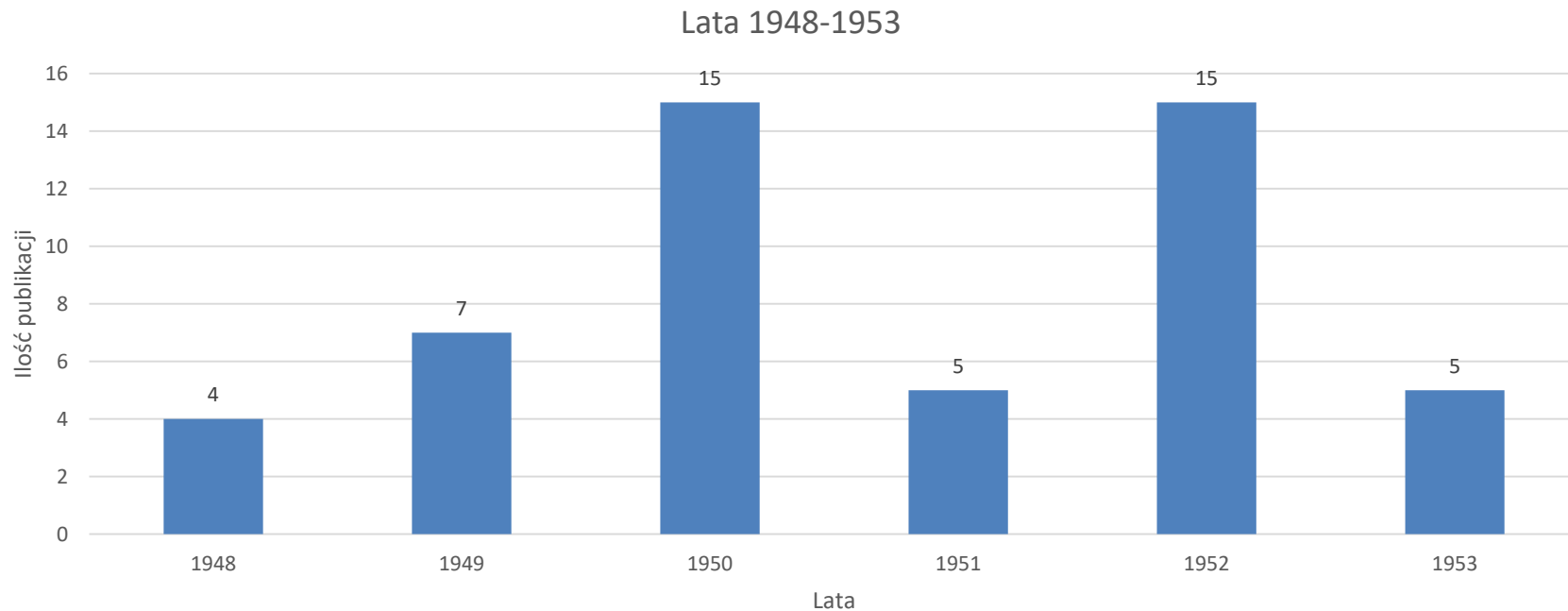

- Każdy nr zawierał ok. 50 informacji różnego typu (artykułów, relacji, wiadomości, kronik, wydarzeń, listów czy nowin, itp.)
- Daje to ok. 120 000 zbiorów wiadomości
- Liczba wyszukanych publikacji 159
- Przekaz o Zbrodni Katyńskiej stanowi 0,13 % wszystkich informacji
- W 6,6 % numerów stwierdzono artykuły na badany temat

Natężenie publikacji w latach 1947-2017

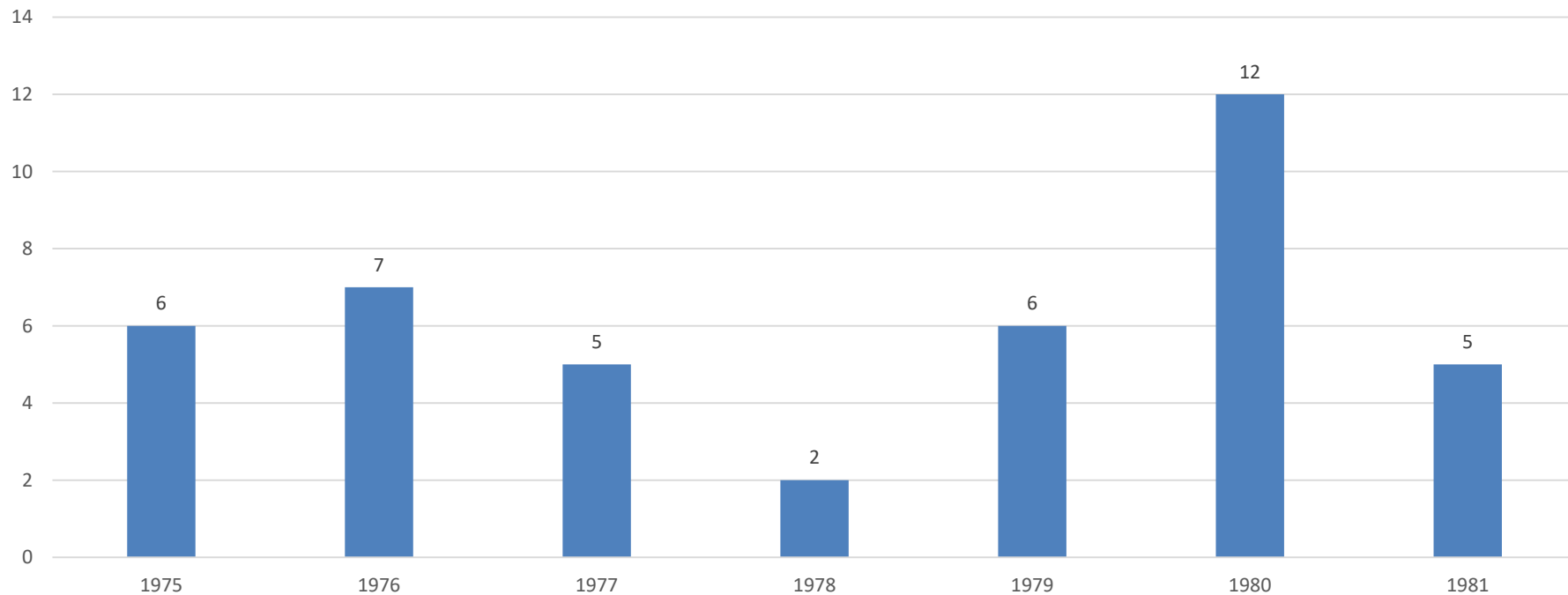
„LUD” Zestawienie ilościowe cz.1 – 51 publikacji

„LUD” Zestawienie ilościowe cz.2 – 44 publikacji

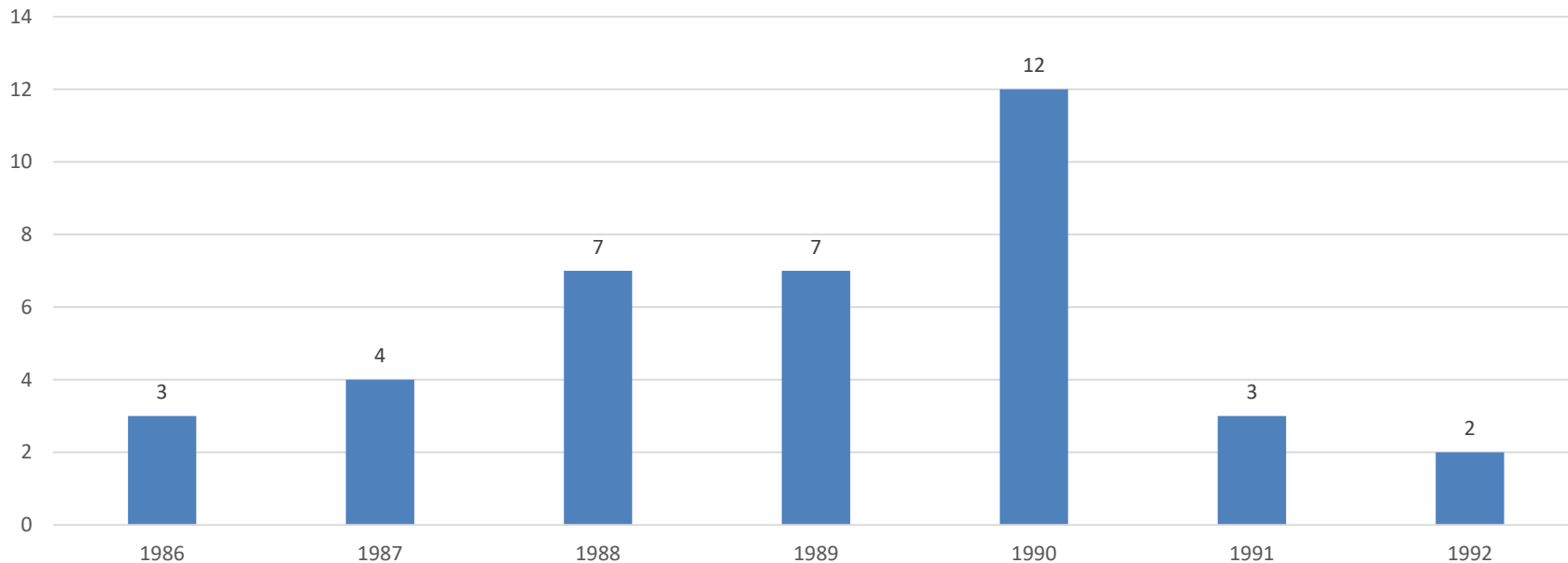
Lata 1975-1981

„LUD” Zestawienie ilościowe cz.3 – 38 publikacji

Lata 1986-1992

Katyń: „Biała plama” historii

oświadczenia rzecznika prasowego ówczesnego rządu PRL Jerzego Urbana: „wszystko wskazuje na to, iż sprawcą mordu 4200 oficerów polskich w Katyniu jest policja NKWD”

(„Lud” 21 marca 1989 R. 69 No 4(4149) s. 1)

DWUTYGODNIK KATOLICKI
SPOŁECZNO-KULTURALNY
ZAŁOŻONY W 1920 ROKU

LUD

KURYTYDA — 21 marca (marzo) — 1989 — Nr 4149 — (4/89)

„LUD” (O POVO)
ÜNICO JORNAL POLONES
NO BRASIL
FUNDADO EM 1920

WYDARZENIA W SKRÓCIE

- ◆ Moskwa — W dniu 25 marca kończy się pierwsza kampania wyborcza w Sowieciech. W następnym dniu apozycjatorstwo sowieckie będzie miało okazję wyboru swych przedstawicieli do Parlamentu. Zmiany są nadzwyczajne. Trzeba jednak odpowiedzieć na pytania: wybór będzie rzeczywście demokratyczny?, władza Parlamentu będzie całkowicie, wybory rzeczywście zmienia skostniały system polityczny utworzony przez Lenina i zamieniony na dyktaturę przez Stalina?
- ◆ Watykan — Papież, Jan Paweł II, dokonał podziaba archidiecezji São Paulo na 5 diecezji niezależnych: São Paulo, Oaxaca, Campo Limpo, Santo Amaro i São Miguel Paulista. Karymal, Paulo Evaristo Arns just nadal odpowiedzialny za diecezję São Paulo, utracił jednak wpływ na pozostałe. Jeden z biskupów pomocniczych, by Alfredo Novak został przeniesiony do diecezji Paranaíba w Paraná na stanowisko biskupa pomocniczego.
- ◆ Badajepari — Parlament wypracował dokonał zmiany w konstytucji zmierzającej do ograniczenia wpływu Partii Komunistycznej w sprawach państwa. Według nowych zastrydant PK nie będzie więcej kontrolowała spraw wewnętrznych, zewnętrznych i nowel dotyczących obrony kraju. Prezydent Parlamentu, Marjano Smercos, oświadczył: „W przyszłości, kiedy zostaną zmodernizowane biskopi militarne, Węgry mogą stać się neutralne, podobnie do Finlandii”.

Zmartwychwstanie

Alleluja! Jezus żyje! * Już Go dużej grób nie kryje, * W którym trzy dni spoczywał.
Alleluja! Przewyciężył * Jezus ciarla, co nas więził * W tej haniebnej niewoli.
Alleluja! Triumfuje * Prawda, a fałsz ustępuje * Z ziemi oswobodzonej.
Alleluja! Złotć zgroniona, * A niewinność wyniesiona, * Odrzynała swe prawa.
Alleluja! Zmartwychwstały * Jest zastawem wiecznej chwaly, * Kłdrą krwawo wyjednany.
Alleluja! I my wiemy, * Iż z swych grobów powstanie my, * Jak nasz powstał Zbawiciel.
Wdzięcznym sercem Alleluja * Zapiewajmy Alleluja,
* Zbawcy zmartwychwstałemu.

WESOŁEGO ALLELUJA, BY CHRYSST ZMARTWYCHWSTAŁY BYŁ ŚWIATŁEM I MOĆĄ W DRODZE DO WIECZNOŚCI ŻYCZY CZYTELNIKOM, WSPÓLRACOWNIKOM I DOBRÓDZIELCOM REDAKCJA "LUDU".

Katyń: „Biała plama” historii

Po 45 latach polski rząd komunistyczny poprzez rzecznika prasowego, Jerzego Urbana, wrzucił stwierdzenie, że wszystkie wskazują na to iż sprawcą mordu 4200 oficerów polskich w Katyniu jest policja NKWD”. Była to „tajemnica” skrajnie zachowywana dotychczas przez polskich komunistów. Sprawa ta jest obecnie badana przez komisję historyków polskich i sowieckich utworzoną po oświadczeniach samego Michaiła Gorbaczowa na temat istniejących tzw. „białych plam” w historii obu krajów. Plany te w rzeczywistosci zbroczona krwaw dotyczą takich wydarzeń jak: mord w Katyniu, rozbicie Polski przez Niemcy hitlerowskie i Sowiety w roku 1939, oraz harajgodny akt Armii Czerwonej w sprawie Powstania Warszawskiego, kiedy wojsko polskie i sowieckie czekało na wykrzesanie się przeciwności walczących żołnierzy.

Główności nie porwała na udostępnienie historykom archiwów z czasów stalinowskich. Rząd polski zadecydował jednak wyjawic całą sprawę na podstawie sprawozdania Policje-go Czerwonego Krzyża dotyczącego badań poległych w roku 1943. Ofiary z rękami związanymi druzkami kolczastymi zostały zastrzelone i należny do grupy 15 tysięcy oficerów stano-

wiło praktycznie całą szkieł wojskowa kraju, nie licząc lekarzy, profesorów uniwersyteckich, adwokatów, prawników, dziennikarzy i poetów, którzy walczali jako rezerwiści z ni-jedną sowieckim.

Według stwierdzeń Stalina mord został dokonany przez wojska hitlerowskie, które zajęły tereny sowieckie w czerwcu 1941 roku. Sowietci nigdy nie wyjechali co stało się z 11 tysiącami uwieczonych.

Sprawozdanie Czerwonego Krzyża nie potwierdza żadnych wątpliwości — obródnia została dokonana „między marcem i majem 1940 roku” tzn. rok przed najazdem czołgów niemieckich na Sowiety.

Sprawa Katynia od czasów wojny była bolesną ranną niewyjaśnioną przez komunistów. Wielu zgłosiło głosząc prawdę o strasnym morderstwie popełnionym na szkieł intelektualnej, przedwojennej Polski. Nadeszłać czas by i ta „biała plama”, która w rzeczywistosci jest bardzo czerwona, bo zbroczona krwaw bohaterów polskich, została wyjawiona i by sprawy zostały ukarane przed historią Polski i Swata.

Jedyny tekst w jęz. portugalskim

Artykuł prof. Mariano Kawka
O massacre de Katyn completa cinqüenta anos.
„Lud” 1 maja 1990 R. 70 No 7(4176) s. 8.
[50-lecie mordu Katyńskiego]

O massacre de Katyn completa cinqüenta anos

Katyn e o nome de uma localidade situada aproximadamente a meio-camino entre Moscovo e Vilna na estrada da Lituânia. Os crimes de Strolinski e Mikulski e Strolinski, a margem do rio Dniepr. Este nome e sobranceiro com o destino de milhares de oficiais poloneses, internados na "União Soviética" no inicio da Segunda Guerra Mundial. No estabecimento de 1941, na parte oriental da Polónia, ocupada pelo Exército Vermelho, havia cerca de 200 mil soldados poloneses. Entre outubro de 1939 e maio de 1940, quase todos os oficiais, como alguns milhares de soldados, passaram por certos campos de internamento, situados em antigos campos abandonados nas localidades de Kozielsk (cerca de 200 quilómetros a sudoeste de Moscovo) e Strolinski (cidade balnear situada a margem do rio Volga, 300 quilómetros a noroeste de Moscovo) e Strolinski, na margem do rio Adax, 300 quilómetros a sudoeste de Charkov. No inicio de maio de 1940 havia nesse campos 3.700 suboficiais e soldados. Destes sobraram apenas 400 oficiais e soldados, que foram internados em Charkov e em praias da Moscovo. O restante desses prisioneiros (cerca de 15 mil) simplesmente "desapareceu". Quem eram esses prisioneiros? Das numerosas publicações que a esse respeito apareceram no Ocidente (na unica disponivel), conclui-se que em Strolinski e Kozielsk havia cerca de 8 mil oficiais do servico ativo e da reserva, entre eles 12 generais e um contra-almirante, além de 600 pilotos e mais de 800 medicos, entre eles alguns eminentes professores. Em Charkov havia internados principalmente funcionarios da policia, do Corpo de Defesa da Fronteira, da esportagem poloneses, todos eles encaminhados ao que depois ficou como "aparelho de regressão", bem como funcionarios publicos em geral e polacos e padres catolicos. Calculava-se que havia ali de 5 mil a 6.500 pessoas. Por isso a maior parte dos autores estimou o numero de prisioneiros dos tres campos em 15 mil pessoas.

Em 1941, após a entrada dos alemães na União Soviética, foram desenterrados em Katyn os restos de cerca de 4.300 oficiais poloneses.

Todos eles tinham sido prisioneiros do campo de Kozielsk. Entretanto, não se conhece o destino dos prisioneiros internados em Strolinski e Charkov, apesar de que circulam a respeito deles diversas histórias. Falas-se de um barco afundado no mar da Barents. Mas é possível que o destino desses prisioneiros jamais se conheceu. É difícil contar com documentos. Talvez os ordens tenham sido dados apenas por telefão. E quanto a testemunhas e escutas das ordens? Pode-se supor que também tenham sido eliminados.

Quanto ao massacre de Katyn, ao que tudo indica, ocorreu entre abril e junho de 1940. Corrida o intervalo de alguns dias, grupos de dezetas ou até centenas de pessoas eram removidos de Kozielsk. Os prisioneiros eram transportados em trens até a estação de Gniezdowo. Daí eram conduzidos em caminhões até o matão, a um lugar chamado Kocynowoy perto de Katyn, onde eram eliminados com um tiro na nuca e enterrados em valas comuns. No ocaso do massacre foram encontrados documentos pessoais que permitiram a identificação de alguns deles. Foram encontradas cartas de família, cartões de identidade, enfim coisas que um militar pode trazer consigo no bolso das uniformes.

Justamente por esses documentos, datados no máximo de maio de 1940, pode-se determinar a data do extermínio dos prisioneiros de Kozielsk. Na mesma época as famílias dos oficiais que se

construíram em Strolinski e Charkov começaram a receber a sua correspondência de volta, com a observação "o destinatário morreu". Tais mensagens, que se tratavam de uma ação planejada, continham a seguinte expressão: "o destinatário não responde mais".

No primeiro noticiado a respeito dos sumidos os Katyn surgiram dentro a população local. No verão de 1942, na região de Strolinski, havia milhares de pessoas mobilizadas para trabalhos forçados na Polónia, organizados da Organização Trabalho. Porém eles que ficaram sob o pretexto de serem enviados para a primeira de 1940 como a data do assassinato.

O mundo recebeu a primeira notícia sobre o descoberta das valas comuns de Katyn através da rádio de Berlim, no dia 13 de abril de 1943. Dez dias depois um comunicado de Moscovo, "desmentiu" essa notícia, afirmando que esses oficiais, soldados em trabalhos de construção na região de Strolinski foram presos pelos alemães, no verão de 1941 e por eles massacrados.

Uma comissão russa, composta exclusivamente de cidadãos soviéticos, divulgou um comunicado, no dia 24 de janeiro de 1946, afirmando que os culpados do massacre eram os alemães. Oficialmente, a União Soviética insistia nessa versão até há poucos tempos.

Apesar de esse crime ter sido atribuído pelos russos aos alemães, nas atas do processo de Nuremberg não se faz nenhuma referência a ele, e a tragédia de Katyn também não foi mencionada no texto da sentença final desse julgamento, lida nos dias 30 de setembro e 1.º de outubro de 1946.

Eryk Lipinski, que foi um dos correspondentes poloneses no processo de Nuremberg, realizou que perguntou ao procurador soviético Smirnov se os procuradores poloneses não foram admitidos a atribuído aos alemães, não constava da delatada relação dos crimes nazistas apresentados no processo. A essa pergunta o tenente Smirnov respondeu: "Katyn — é da tragédia de Katyn — é uma outra história".

Com a recente abertura ocorrida na União Soviética, tornou-se cada vez mais difícil encontrar os fatos. No dia 14 de junho de 1984, num encontro intelectual polonês em Varsóvia, assim se pronunciou M. Gorbachev: "A respeito do extermínio de oficiais poloneses em Katyn, muitas vezes na Polónia estão convencidas de que se trata de uma obra de Stalin e Bértia. Atualmente está sendo escrupulosamente investigada a história dessa tragédia".

De fato, todas as publicações ocidentais apontam Stalin e Bértia como culpados pelo massacre dos oficiais poloneses e não duvidam que a tragédia ocorreu antes da guerra germano-soviética. O erro que se pode cometer são detalhes, como datas, números, etc. Visto que não se tem acesso aos arquivos soviéticos e não se conhecem os documentos ali guardados (se é que eles existem), somente pesquisas mais profundas poderiam apresentar um quadro mais completo e detalhado desses trágicos acontecimentos.

„Diário” do Cardeal Stefan Wyszyński

Este sendo divulgado o "diário" do cardeal Stefan Wyszyński, primo da Polónia. Daí desta, "Exames de consciência a não reconhecer inerte, que o caso e o nome sangar, se tal for a verdade de Deus.

No entanto, acredita que, para o bem da Igreja e da Polónia, hoje e mais vantajoso viver como deve ser. Em Dachau e Leipzig de Warszawa foi mostrado que sabemos morrer pela Igreja e pela Polónia. O martírio será sempre uma graça e uma honra. Quando precisamos testemunhar ou uma coisa, submetido sobre as grandes tarefas e necessidades da Polónia católica, apelando um grande papel que o martírio seja adido o quanto possível.

No pilgato, no confessorário, no altar, e ali que desejo ver os meus sacerdotes e não na cadeira. Por isso aconselho aos sacerdotes que, no pilgato, não se retiram a "colônia" NAM.

Ali que ponto é válida e oportuna esta situação do falecido cardeal da Polónia na situação da América Latina?

Walesa lidera protesto e quer presidir Polónia

O líder do Solidariedade, Lech Walesa, comandou um protesto contra a politica económica do premié polonês Tadeusz Mazowiecki, também do Solidariedade. Trabalhadores dos estaleiros de Gdansk, onde se formou o sindicato Solidariedade, protestaram contra a falta de resultados nos níveis do plano de estabilização económica. Walesa lançou sua candidatura a Presidência da Polónia, ao mesmo tempo em que um assessor seu pediu a renúncia do atual presidente, Wojciech Jaruzelski.

Walesa foi ovacionado ao dizer em Gdansk que "os trabalhadores do estaleiro lutaram pela Polónia inteira e foram pagos com nada". O protesto aparece quando, pela primeira vez desde o inicio do plano económico, os salários aumentam mais que os preços.

Em entrevista coletiva, Walesa afirmou que quer ser presidente. Krzysztof Puz, assessor de Walesa, disse que o líder está "pronto a pressionar Jaruzelski a renunciar". O presidente, ex-comunista, é acusado de retardar o ritmo das reformas. "Jaruzelski é muito inativo. Ninguém o recebe, o que ele pode fazer pela Polónia?", perguntou Puz.

Prof. MARIANO KAWKA

Aliancka „Konspiracja milczenia”

„Lud” 9 lutego 1949 R. 24 No 6(111) s. 3.

PRAWNICY AMERYKAŃSCY ZAJMĄ SIĘ WYŚWIETLANIEM SPRAWY KATYNIA

(ZPPA) — Echa zbrodni katyńskiej wymordowania przez Rosjan 10,000 oficerów polskich, rozległy się w amerykańskiej Izbie Reprezentantów. Kongresman John D. Lodge, uzyskał jednomyślną zgodę Izby na zamieszczenie w oficjalnych protokołach Kongresu, — pełnego tekstu odczytu wygłoszonego na temat Katynia przez radio amerykańskie, przez znanego pisarza i znawcę stosunków sowieckich, Eugene Lyons'a. Odczyt ten był wygłoszony na godzinie radiowej, „Justice for Poland”, nadawanej przez Wydział Kongresu Polonii Amerykańskiej.

Lyons — nie dając się ponieść namiętności, spokojnie i z sądową dokładnością — przeszedł punkt po punkcie historię odkrycia grobów dziesięciu tysięcy oficerów polskich w Katyniu; przebieg kontrowersji polsko-sowieckiej na ten temat w roku 1943-m, ukoronowanej ostatecznie zerwaniem przez Sowiety stosunków dyplomatycznych z rządem polskim oraz omówił szczegóły okoliczności pojmania oficerów polskich w niewolę sowiecką, w roku 1939, a następnie historię starań gen.

Sikorskiego i gen. Andersa o zwolnienie ich i dzieje wykrętnych odpowiedzi sowieckich łącznie z wypowiedziami samego Stalina.

Aliancka „Konspiracja milczenia”

Cała wersja sowiecka — była oczywistym kłamstwem i usiłowaniem przypisania Niemcom własnej potwornej zbrodni.

Omówiwszy następnie fakt znalezienia zwłok odzianych w ciepłą odzież zimową, co wskazuje na przeprowadzenie krwawej kazi w miesiącach w każdym razie nie letnich, Lyons podkreślił, iż wedle fałszywej wersji sowieckiej oficerowie mieli ponieść śmierć z rąk rzekomo niemieckich, w sierpniu 1941 roku — który był miesiącem normalnie ciepłym, o ile nie upalnym.

„Pomimo tych kłamstw i sprzeczności, świat zgodził się na wzięcie udziału w zorganizowanej przez Sowiety „konspiracji milczenia”, spisku międzynarodowym, mającym na celu przemilczenie najstraszliwszej ze zbrodni wojennych — w imię... nie narażania „alianta wojennego” na przykrości... — mówił dalej Lyons.

Powołana zostanie Obywatelska Grupa Śledcza

Pomimo tego — kończył Lyons — konspiracja milczenia trwa. Prawda musi jednak być ustalona! Musimy wyrwać nacisk na organizację Narodów Zjednoczonych i na nasz własny rząd, domagając się podjęcia kompletnego śledztwa i ustalenia niezbitych faktów. Jest sprawą naszego sumienia ustalenie winy za mord katyński. Winni tego jesteście krwawiącej Polsce, której najlepsi synowie zamordowani zostali z zimną krwią. Musimy to uczynić w imię powiedzenia całemu światu, jaki jest istotny charakter despotyzmu, rządzącego z tronu Kremla“.

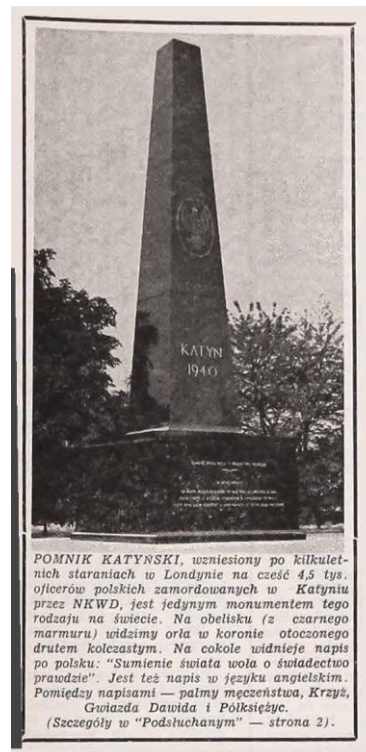
Grono prawników i publicystów nowojorskich i waszyngtońskich bada obecnie możliwości powołania obywatelskiej grupy śledczej, złożonej z wybitnych sędziów i uczonych, którzy zasiadali by jako nieoficjalny sąd i ściśle trzymając się karnej procedury amerykańskiej, zbadaliby świadków i dokumenty, a następnie wydali orzeczenie o winie za mord katyński. Równocześnie ustalana jest lista świadków — z gen. Andersem na czele — którzy musieli być wezwani do Washingu celem złożenia zeznań.

Temat na pierwszej stronie

LUD

- 1949 – Sąd nad mordercami Katynia
- 1952 – Cztery dni przesłuchań katyńskich
- 1952 – Wybitni amerykańscy – o zbrodni..
Katyńskiej zeznawali przed Komisją Śledczą, obciążając Sowiety
- 1954 – Prasa amerykańska o Katyniu
- 1976 – Pomnik Katyński
- 1987 – Rewizja historii polsko-sowieckiej
- 1989 – Katyń : „Biała plama” historii
- 1992 – Ad Memoriam ...
„Zorza”
- 1965 – Brawura i entuzjazm walki

O ODSŁONIĘCIU POMNIKA "KATYN 1944" w Londynie (zamordowanie 4,5 tys. oficerów polskich przez NKWD) — "O Estado de S. Paulo" (19-11-1976) zamieścił obszerny artykuł przedrukowany z doskonałego przeglądu angielskiego "The Economist". Odsłonięcie Pomnika odbyło się 18 września 1976 roku; przypało w 37 rocznicę zdraździeckiego napadu sowieckiego na Polskę, walczącą ostatkiem sił z Niemcami hitlerowskimi. "O Estado" przytacza za "The Economist" wielkie przeszkody napotkane przez Komitet Budowy Pomnika Katyńskiego w skład którego wchodziło 3 lordów, 9 posłów do parlamentu ze strony angielskiej, ze strony polskiej zaś przedstawiciele Federacji Światowej SPK i szeregi wybitnych rodaków. Przeszkody te wyszły ze strony ambasady sowieckiej, która 12 razy interweniowała w rządzie angielskim, by nie dopuścił do budowy tego Pomnika. Rada Miejska w Londynie oraz Kościół angielski odmówiły Komitetowi jakiegokolwiek miejsca na budowę. Dopiero Rada Dystryktalna dzielnicy Chelsea i Kensington udzieliły miejsca na pomnik przy lokalnym cmentarzu nad którym ani rząd ani Anglicanie nie posiadali jurysdykcji. Ponadto rząd angielski zabronił ministrom i wojskowym zjecha udziału w inauguracji Pomnika. Nie było więc ani kierostry wojskowej (o którą się starano) ani oficjalnego angielskiego pocztu sztandarowego. Byli natomiast obecni m. in. lord Shilwell — były minister obrony, kilku sków do parlamentu oraz przedstawiciel arcybiskupa z antuarrii. Jak już "Lud" podał w artykule p. Stanisława Włeko — czołowe dzienniki prasy angielskiej skrytykowały ostro negatywną postawę rządu Wielkiej Brytanii odnośnie budowy i odsłonięcia Pomnika "Katyń-1944".

Jedyny wiersz w zestawieniu

Wiersz Tadeusza Karolaka pt.

Symfonia Katyńska

(*Dział Poetycki*)

„Lud” 25 listopada 1980 R. 60 No 46(3704) s. 5.

DZIAŁ POETYCKI

Symfonia Katyńska

*Ciężka jest ziemia
ciężka jak ołów
i czarna straszliwie
czernią oczodołów.
Lepka i gorzka
od potu i krwi,
— W takiej mogile
Katyńczyk śpi.*

*Im wierne brzozy
szumią swą symfonię...
— NIE! krwawej kaźni
nikt z nas nie zapomni.
Nikt. Przecież wiemy
co to słowo Katyń
— to grób... w którym leżą
nasze Polskie Kwiaty.*

Sztokholm, 8-8-80

Tadeusz Karolak

Pisma, które zamieściły artykuły nt. Zbrodni Katyńskiej

lp.	Tytuł	Lata	Liczba publikacji
1	Być Wiernym Rzeczypospolitej	1961-1962	1
2	Głos Polonii Paulistańskiej (Voz Polonesa Paulistana)	 2007-2011	4
3	Lud (w latach 1994-199 Nowy Lud)	1920-1999	159
4	Skarpa: Kwartalnik Literacki (Revista Polonêsa Skarpa)	1964-1965	5
5	Zorza	 1960-1970	1

Dziękuję za uwagę

r.brzoska@uw.edu.pl

WWW.WDIB.UW.EDU.PL
